

BABANIN GÖREVLERİ

es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berakâtühû.

Aziz ve muhterem Akra dinleyicileri! Cumanız mübarek olsun!.. Allah nice cumalara, mutlu, mübarek, güzel günlere sizleri sevdiklerinizle beraber sıhhat ve afiyetle, devlet ve saadetle eriştirsin!..

Kolej açılışı münasebetiyle çoktandır gelmek isteyip gelemediğimiz Ankara'da bulunuyoruz. Ankara'da bulunmamız gerçekten iyi oldu, bir hasret giderme oldu. Bizim Özelif Camimizde de dün akşam an'anevî perşembe akşamı, perşembeyi cumaya bağlayan akşamki hadis sohbetimizi de yaptık, güzel oldu. Ama asıl burada bulunma sebebimiz, Burç Anonim Şirketimizin çevre yolu üzerinde çok geniş, güzel, ferah bir yerde açmış olduğu Ferdâ Koleji... O koleji açmak münasebetiyle birkaç gündür buradaydık.

Biliyorsunuz, okullar açılalı iki hafta oluyor. İkinci haftanın sonunda bulunuyoruz. Bizim kolejimizin işletme ve tedris müsaadesi geç verilmiş olduğu için biz de geç açmış olduk. Müsaade olmadan açılma olmuyor.

Bu kolejin sıhhatli, güzel, mükemmel işle-
mesi için binası çok güzel bir yerde... Işıl ışııl,
güneşli, sıhhatli...

Bahçesi çok güzel! İçinin dekorasyonu,
renkler ve mefruşat, alet ve edevat, compu-
terler, yâni bilgisayarlar, laboratuvarları,
hepsi modern gelişmelere göre, her bakımdan
çok güzel olmuş. Hakikaten insanın tekrar öğ-
renci olup okuma isteği içine doğuyor. Akşam
da orada bir kutlama yemeği verdi bir kardeşi-
miz, okulumuz hayırlı olsun diye; meseleleri-
mizi konuştuk.

a. Çocuğun Babası Üzerindeki Hakkı

Onun için bu münasebetle ben Râmûzü'l-
Ehâdîs'in 276. sayfasından birkaç hadis-i şerif
okumak istiyorum cuma sohbetimde. Hemen
geçeyim hadis-i şeriflere... Peygamber sallal-
lahu aleyhi ve sellem Efendimiz, Ebû Râfi' ra-
dıyallahu anh'ın rivâyet ettiğine göre bir hadis-
i şerifinde buyurmuş ki:

حَقُّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُعَلِّمَهُ الْكِتَابَةَ وَالسَّبَّاحَةَ
وَالرَّمَايَةَ

وَأَنْ لَا يَرْزُقَهُ إِلَّا طَيْبًا¹

Evladın babası üzerindeki hakkı; babasının ona yazı yazmayı, yüzmeyi ve ok atmayı öğretmesi ve ona sadece helalinden rızıklar yedirmesidir.

(*Hakku'l-veledi ale'l-vâli*) “Çocuğun baba üzerindeki hakkı...” Demek ki, çocuğun da hakkı var babası üzerinde. Yâni biz, terbiyeli bir millet olarak, anne babaya çok saygılı bir millet olarak, daima annenin babanın çocuk üzerinde sonsuz hakları olduğunu, anne baba hakkının hiçbir şekilde ödenemeyeceğini biliriz. Anne ve babalarımıza muazzam sevgimiz, hürmetimiz, bağlılığımız vardır. Başka milletlerde görülmeyen bir evlatlık edebi vardır. Adam kocaman adam olur, ihtiyarlar gider hattâ; babasının karşısında ayakta durur, oturmaz.

Bazılarını görüyorum... Sigara içmenin aleyhindeyim, sigara içilmesini doğru

¹ Beyhakî, *Şu'abü'l-Îmân*, 11/136 (8298); Râmûzu'l-Ehâdis, 276/6.

görmüyorum, çok zararlı buluyorum. İçen kardeşlerime, hemen bugün, hemen bu saatten itibaren bırakmalarını tavsiye ederim. Mesela sigara içiyorsa bile, babasının karşısında sigara içmez. Babası karşıdan geliyorsa, elinde sigara varsa, avucunun içine saklar, yere atar, ayağıyla üstüne basar.

Halkımızın davranışını söylüyorum yâni. Bu kadar böyle içimize sinmiş, köyümüze, kentimize işlemiş bir anne baba saygısı, sevgisi vardır. Başımızın tâcı ederiz, elini öperiz; ne kadar yaşlansak, çok büyük hürmet ederiz.

Tamam, bu hakkı hepimiz biliyoruz ama, Peygamber Efendimiz başka, bunun aksini söylüyor, tersine bir ifade var burada: Çocuğun, evlâdın baba üzerindeki hakkı... Demek ki, onun da hakkı var. Her insanın, birbiriyle bir arada bulunan insanların müteakabil, birbirlerinde hakları oluyor demek ki. Anne babanın çocuk üzerinde hakları var, çocuğun anne baba üzerinde hakkı var... Kocanın karısı üzerinde hakları var, karısının da kocası

üzerinde hakları var... Bunun gibi.

Şimdi ne buyurmuş: Çocuğun baba üzerinde hakkı... Baba diyor, vâlîde demiyor, baba üzerindeki hakkı. Demek ki daha ziyade ebeveyniden, evin reisi olan babanın üzerine düşüyor bu görev. (*En yü'allimehü'l-kitâbete*) “Çocuğa yazıyı öğretmek.” Kitâbeti, yâni yazı yazmayı öğretmek bir.

Kitâbet, bir anahtar kelimedir. İnsan yazıyı niçin öğreniyor?.. Yazıyla öteki bilgileri kazanıyor. Bilgiyi öğrenme ve yazma ve devamlı tutma vasıtası yazı. Unutulmamak için yazılması lazım bilgilerin. O bakımdan yazı ilmin sembolü oluyor, anahtarı oluyor, aleti oluyor. Demek ki ilim erbabı yetiştirecek. Zaten kenara not düşmüş hattat, üstüne bir not işareti koyup. Diyor ki: “Bir rivayette de burada, (*en yü'allimehü kitâba'llâh*) “Çocuğa Allah’ın kitabını öğretmek babanın vazifesidir.” buyrulmuş. Çocuğun baba üzerindeki hakkı yâni.

Çocuk bu hakkını ne zaman arar?.. Çocukken arayamaz, bir şey diyemez

babasına karşı; ahirette arar. Ahirette, “Babam bana kitabullahı, Kur’ân-ı Kerîm’i öğretmedi, anlatmadı, Kur’ân-ı Kerîm’in içindeki bilgileri bana aktarmadı.” der. Bu çok önemli... Varyant diyoruz biz, rivâyet diyoruz. Hadisin bu kelimesindeki rivâyet farkı beni heyecanlandırdı. Yâni, yazıyı öğretmek ilim öğretmek demek. İlmin başında da Kur’ân ilmi gelecek ama, bir de *kitâbu’llâh*, Allah’ın kitabını öğretmek... Bu doğrudan doğruya ana noktayı gösterdiği için çok önemli.

Çocuklarımıza neyi öğreteceğiz? Yâni ilmi öğretirsek, dini ilimleri hiç öğretmezsek; yazıyı öğrendi ama dini ilimleri öğrenmedi, Allah’ı bilmedi, İslâm’ı öğrenmedi, yetişti, kocaman oldu... Gusül bilmez, namaz bilmez, hak bilmez, oruç bilmez, zekât bilmez; farz nedir, nafîle nedir, haram nedir bilmezse, o yazıyı bilmenin bir kıymeti yok...

Yazıyı bilmekten maksat, ilim bilmek; ilim bilmekten maksat da Allah’ı bilmek, Allah’ın emirlerini bilmek...

Netice itibariyle her iki kelime de, *kitâbet* kelimesi de, *kitâbu'llâh* kelimesi de aynı noktaya götürüyor tabii. Baba çocuğuna dinini öğretecek ama, *kitâbu'llâh* sözü daha açık gösteriyor. Baba çocuğuna Kur'ân'ı, Allah'ın kelâmını öğretecek. Kendisi bir âlim olmayabilir, kendisi öğretecek durumda olmayabilir. Öğretmek için öyle müesseye gönderecek, öyle hocaya gönderecek, ne yapıp yapacak, çocuğuna Kur'ân-ı Kerîm'i öğretecek.

Geçen hafta -ben sonra konuşmayı dinledim- uzaktan, otodan, oto radyosundan konuştuğum için biraz cızırtı olmuştu. Bazı yerlerde de yayın birden kesilmişti. Kur'ân-ı Kerîm'i öğrenmek de derin bir şey. Hani bir hafız diyor ki:

“Ben Kur'ân-ı Kerîm'i baştan sona okudum, bir harfini bile düşürmedim.”

Hasan-ı Basrî yemin ediyor:

“Vallâhi bir harfi düşürmek ne, bütün Kur'ân-ı Kerîm'i düşürmüştür!” diyor.

Yâni ne demek istiyor?.. Evet,

Kur'ân-ı Kerîm'i paldır küldür hızlı okuması tamam ama; Kur'ân-ı Kerîm'in ahkâmına uymadığı için Kur'ân-ı Kerîm'in emirlerini tutmadığı için tamamını düşürmüş gibi oluyor. Onu yeminle söylüyor. Yâni, demek ki sadece okumak değil, uygulamak daha önemli oluyor. Çocuğumuza bunu öğreteceğiz.

Ben şahsen kendi oğlumu, imam-hatip okuluna kaydettirmiştım. O da demişti ki:

“Baba, ben başka okulda okumak istiyorum!” Ben de ona:

“Evladım ben İlâhiyat Fakültesi'nde profesörüm ama, işimin çokluğu dolayısıyla seni karşıma alıp, oturtup sana bu ilimleri öğretemem! Bak burada bu imam-hatip okulunda oku... Hadis okuyacaksın, tefsir okuyacaksın, Arapça okuyacaksın, tecvid okuyacaksın, Kur'ân-ı Kerîm okuyacaksın, ezberleyeceksin... Ondan sonra istediğin mesleği seç!” dedim.

“Orta ve liseyi imam-hatipte oku, ondan sonra yine ne yaparsan yap! Sana

söz veriyorum, istediğın yere gitmene müsaade edeceğim.” demiştim.

Hani anne baba tam öğretemeyebilir ama, öğretecek yeri araması, bulması lazım!..

Bir de çocuğın çevresi, muhiti önemli oluyor. İsim vermeyeceğim, iki gün önce “Sincan” Sanayici ve İş adamları Derneğı başkanı bir kardeşimiz, değerli bir işadamı, fabrikatör söyledi:

“Ben çocuğumu falanca koleje gönderiyorum; çok güzel bir kolej, çok meşhur bir kolej ama, hiç memnun değilim!” dedi.

Çocuğın okulda okuduktan sonra davranışları nasıl gelişiyor?.. O çocuk ne kafada, ne gönülde, ne zihniyette, ne akılda, fikirde bir çocuk olacak?.. Mühim olan o... Üstüne üniformayı giydiriyorsun, pırıl pırıl çocuğı gönderiyorsun, paraları veriyorsun, okuyor. Çocuk nasıl olacak?.. Mezun olduğı zaman, seneler geçtikçe veyahut arada, evdeki davranışları, sokaktaki davranışları nasıl?.. Çok önemli. “Çok meşhur bir kolej ama, ben

hiç memnun değilim!” dedi. Yâni bizim okulun açılışına gelmişti, bizim okulumuzu methetti de...

Evet, biz çocuğun sadece bilgilenmesinin yeterli olmadığını dergilerimizde yazıp, çizip; konuşmalarımızda, vaazlarımızda söyleyip duruyoruz. Yalnız bilgi önemli değil, bilgiyle beraber terbiye önemli. Terbiyeyle beraber iman önemli... İlimle beraber irfan önemli. İnsanın muhtelif yönleri var. İnsanı insan yapan sadece bilgisi değil. İnsan, bilgisi çok bir gangster de olabilir. Gangster olmaması için faydalı bir insan olması için bilge bir insan olması için alim, fâzıl, kâmil bir insan olması için çalışmak lazım!.. Bu da bir çevreyle oluyor, arkadaş muhiti içinde oluyor. Arkadaş muhiti ters olursa, o da olmuyor. Arkadaşlar birbirlerini sevecek.

Dün yine bir arkadaşın bizi daveti üzerine bir yere gitmiştik. Orada onun çocuğunun arkadaşları da gelmişlerdi. Üniversiteye gidecek çocuklar. Baktım, benim tanıdığım falanca ailenin çocuğu,

falanca ailenin çocuğu... Tamam, memnun oldum. Yâni çocuğun edindiğı arkadaşlar beni memnun etti. Neden?.. İyi ailelerin iyi çocuklarıyla arkadaş olmuş; tamam.

Onun için bir de çevre önemli... Tamam iyi bir müessese olması önemli, bu müessesenin ilimle beraber irfanı öğretmesi, Kur'ân'ı öğretmesi, imanı öğretmesi önemli... Arkadaşlarının da o idealere gönül vermiş ailelerin çocukları olması önemli... Homojen bir ortam olacak o zaman. Yâni çevreden, çocuklardan bir ters, negatif tesir gelmeyecek. Hocalardan ters, negatif bir tesir gelmeyecek. Bilgiler mükemmel, alet edevat mükemmel, tamam... O zaman çocuk iyi yetişebilir.

Çocuđunuza *kitâbet*'i veyahut *kitâbu'llâh*'ı, ilmi, irfanı, kısaca imanı öğretin! “Allah'ın sevgili kulu olması için gerekli bilgileri öğretin!” demek bu... Çocuğun anne baba üzerindeki bir hakkı.

Sonra Efendimiz'in sözündeki mükemmelliklerin farkına varmamız lazım,

hayranlık duymamız lazım! Bakın ne diyor:

(*Ve's-sibâhate*) “Yüzmeyi de öğretin!” diyor Peygamber Efendimiz, Medine-i Münevvere’de... Medine-i Münevvere bir kara şehridir. Yâni, çölde bir şehirdir. Suudî Arabistan’da, yüzmenin çocuğa öğretilmesini tavsiye etmek çok anlamlı... Efendimiz’in böyle bir tavsiyede bulunması çok önemli... Hem bu çocuğun hakkı... Yâni babası ona kitâbu’llahı, ilmi, irfanı öğretecek; bir de yüzmeyi öğretecek... Ne kadar önemli!..

Yaz tatilinde deniz kenarına gidenler seviniyorlar; “Aman, Hocamız bizi teyit edecek bir söz söyledi.” diyorlar. Yüzmeyi sevenler, denizde yüzenler bundan memnun oluyorlar. Tabi ki denizde yüzmek, yüzmeyi öğrenmek güzel ama, haramlara bakmak haram... Açılmak, saçılmak haram... İşin günah tarafıda var. Yâni bir şeyi yaparken, yâni tıpkı öğrencinin çevresinin güzel olması gibi, öteki işlerin de güzel olması lazım!..

Evet, çocuk yüzdüğü zaman bütün

uzuvları, bütün organları mütenasib bir şekilde çalışıyor, dengeli bir vücut gelişmesi oluyor; ciğeri gelişiyor, nefesi genişliyor. Çok güzel bir spor. Öğrenecek ama, günahla değil... Günahlı bir muhitte değil... Harama bakarak değil... Mayolu değil, açıklı, saçıklı değil... Nefsin, şehvetin, şeytanın dolaştığı bir ortamda değil... Bu çok önemli. Öyle olursa günah olmuş olur. Baba öyle bir yere götürürse günaha girmiş olur.

Ee ne olacak?.. Şartını hatırlayacak. Yâni biz nasıl, “Çocuklar kahveye gitmesin, kahvede oyun oynamasın, kampanyalar yapalım, orman tesis edelim, koruluklar yapalım, spor alanları yapalım!.. Çocuklar hem ağaç dikmekte gayret göstersinler, hem de ağaçlar arasında, tertemiz havada güzel sporlar yapacak muhitleri onlara kazandıralım!” diyoruz. Onun gibi yüzecek yerleri de hazırlamak lazım, bizim hazırlamamız lazım! Çocukların yüzmeyi öğrenmesi lazım ama, bunu öğrenirken ortamın da İslâmî bir ortam olması lazım!..

Almanya'da, Avustralya'da, o gibi ülkelerde ben karşılaştım, yüzme bir ders okullarda... Haftanın belli günlerinde çocuklar topluca kapalı yüzme salonlarına gidiyorlar, orada yüzme dersleri alıyorlar. Doğrusu ben kapalı salonlardan korkuyorum ve sevmiyorum. Çünkü birçok insan yüzme havuzuna geliyor, dalıyor çıkıyor suyun içine... Suyun temizliğini Allah bilir. Ben onu pek sevmiyorum. Biraz böyle temiz hava, açık, deniz kenarı, tabii ortam; onlar daha hoşuma gidiyor. Kardeşlerimizin, şirketlerimizin böyle şeyleri de ayarlaması lazım! Yüzmenin güzel bir tarzda öğretilmesi; tabii bu sıhhat kazandıracak, vücudu geliştirecek.

Sonra üçüncü emir Efendimiz'den: *(Ve'r-rimâyet)* *Rimâyet* dediğimiz şey de atıcılık demek. Atıcılık, atılan şeye göre değişir. Peygamber Efendimiz'in zamanında atılan şey olsa olsa mızraktı ve oktu. Oku yaya koyar, gerer, pazusunun kuvvetiyle atar; kuşu vurur, ceylanı vurur, karşısındaki düşmanı vurur...

Veya mızrağı uzaktan savurur, gidebildiği mesafede hedefe saplanır, vurmuş olur... Tamam. Atıcılık o zaman buydu.

Daha sonra atıcılık gelişti. Bir şeylerin atıldığı aletler gelişti. Fatih Sultan Mehmed cennet mekân Hazretleri İstanbul'un fethinde havan topunu icat etmiş. Yukarıdan, havadan döndürüp duvarların üstünden, duvarlardan yüksek yerlerden aşırıp iç tarafı, hedefi bombalamak... Bu da büyük bir buluş.

Büyük toplar döktürmüş; *Şâhî Toplar* denilen gümbür gümbür patladığı zaman, kendisi patlamıyor topun, gövdesi dar-madağın dağılmıyor. Ustalar getirmiş, güzel döktürmüş. Ama surlar parça parça parçalanıyor, çatlıyor, patlıyor, dökülüyor. Fetih öyle müyesser olmuş.

Şimdi artık güdümlü füzeler, akıllı füzeler diyorlar... Hani hedefin fotoğrafı veriliyor, koordinatları veriliyor. Füze ne yapıp yapıp, mâniaları aşıp, o hedefe gidip vurabiliyor. Amerika tâ ne kadar uzak mesafeden, Akdeniz'den Bağdat'ta toplantı yapan, otelde toplanan insanların

olduğu yere bombayı atabildi. Bu kadar böyle uzaktan, hedefi o kadar yakın yakalaması bizim için önemli bir olay...

Saddam da bir füze fırlattı, Tel Aviv'in bir yerine düştü bu. Yâni uzak mesafelere ve istenen hedefe bir şeyler atılabiliyor. Bu da atma, bu da rimâyet...

Artık ok atma devri geçti, mızrak devri geçti. Bu füzelere *deweapon* (vîpın) diyorlar, o da mızrak demek. Avrupalıların kelimesi öyle. Ama artık şimdi füzeler oldu, mızraklar değişti. Onları da öğrenmemiz lazım, onları da yapabilmemiz lazım! Ordumuzun onlara da sahip olması lazım! Milletimizin savunmasını onlarla yapmak lazım! Onları da kullanmayı herkesin öğrenmesi lazım! Çünkü büyüklerimiz, Peygamber Efendimiz'den başlıyor görüyorsunuz, bu şekilde çocuğun yetiştirilmesini istiyor.

Erkek çocuk özellikle yüzmeyi de öğrenecek, atmayı, nişan almayı, vurmayı da öğrenecek, silah kullanmayı da öğrenecek. Bunların hepsi önemli... Hem âlim olacak, hem arif ve mümin olacak,

hem vücutça boylu postlu, yakışıklı, sıhatli olacak, hem de silahşör olacak, kahraman olacak, becerikli olacak...

Olmuş mu böyle bir şey, yâni hepsi birden?.. Olmuş. Mesela bizim kitabını neşrettiğimiz, çok sevdiğim Abdullah b. Mübarek Hazretleri, zamanının en büyük âlimlerinden birincisi veya ikincisi. İlk birkaç âlimin içinde... Yâni koca İslâm alemi, Atlas Okyanusu'ndan Çin'e kadar uzanan İslâm aleminde bir veya ikinci derecede yüksek, o kadar büyük bir alim. Aynı zamanda önüne geleni yenen, mutlaka yenen, bileği kıvrılamaz bir silahşör ve ata binici ve kılıç kullanıcı bir insan... Aynı zamanda çok büyük bir ârif, sôfî. Aynı zamanda çok dindar bir insan... Aynı zamanda ticaretle meşgul olurmuş. Parasını da kimseye yük olmadan kendi emeğiyle kazanan bir insan... O benim ideal olarak gördüğüm insanlardan biri. Tam Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in tavsiye ettiği gibi kendisini güzel yetiştirmiş.

Demek ki çocuğun -veled, çocuk;

vâlid, baba- ... Baba üstündeki hakkı: Babası ona yazmayı veya Kur'ân-ı Kerîm'i öğretecek. Yâni *kitâbet*'i veya *kitâbu'llah*'ı öğretecek. Yüzmeyi öğretecek, atmayı öğretecek ve dördüncü bir husus var.

Dördüncü husus da: (*Ve en lâ yerzukahû illâ tayyibâ*) “Ona helâlden başka bir lokma yedirmeyecek.” Helâl lokma yedirecek, haram yedirmeyecek. Onun boğazına haram lokma sokmayacak. Sokarsa çocuğun hakkını çiğnemiş olur. Çocuğun hakkı ona helâl lokma vermesi babasının, helâl kazanç kazanması, çocuğuna onu getirmesi.

Ahirette o babanın durumunu düşünün. Mahkeme-i kübrâda Allah ona soracak hayatından, faaliyetlerinden, ibadetleri yapıp yapmadığından bir hesap verecek. Çocuğu karşısına gelecek, davacı olacak. Diyecek ki:

“Yâ Rabbi; babam bana helâl lokma yedirmedi. Haramdan kazanmış, bana yedirdi. İşte ben onun için perişan oldum. Davacıyım, babama bunun da hesabını

sor.” diyecek.

Ya da çocuğun hesabı görülürken:

“Niye sen haram lokma yedin bakalım, niye sen şunu yaptın, bunu yaptın...” diye.

“Babam bana helâl lokma yedirecekti, kabahat onun.” diyecek.

Babası hakkını vermemiş bir insan durumuna düşüyor evladının. Çocuğa helâl lokma yedirmek çok önemli...

O halde hepimizin temiz bir kazancının olması lazım! Temiz bir kazançla, alın teriyle; insan hakkı, kul hakkı yemeden; haksızlık, hırsızlık, gadir, zulüm yapmadan; tertemiz para kazanıp çocuğumuza onu yedirmemiz lazım! Onu yedirmediğimiz zaman çocuğa hakkını vermemiş oluyor bir baba ve çocuğun hakkını çiğnemiş oluyor, çocuk ondan davacı olacak. Ne kadar önemli...

Onun için ey babalar, ey aile reisleri, ey aileyi idare eden kardeşlerim, sevgili dinleyiciler! Bakın İslâm nasıl, aman kazancınızın helâl olmasına, tertemiz olmasına çok dikkat edin!.. Çok

çalışın, temiz, helâlinden kazanın, helâl yeyin, helâl yedinin çoluk çocuklarınıza!.. Helâlin fazlalıklarıyla da hayır yapın!..

b. Babanın Çocuğuna Karşı Görevleri

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'ın rivâyet ettiği ikinci hadis-i şerîfte bazı başka hususlar zikredilmiş. Onu da okuyalım şimdi:

حَقُّ الْوَلَدِ عَلَى وَالِدِهِ أَنْ يُحَسِّنَ اسْمَهُ وَأَنْ

يُعَلِّمَهُ الْكِتَابَةَ

وَيُزَوِّجَهُ إِذَا أَدْرَكَ²

Evladın babası üzerindeki hakkı; ona güzel bir isim vermesi, yazmayı öğretmesi ve ergenlik çağına ulaştığında onu evlendirmesidir.

² Deylemî, *Firdevs bi-Me'sûri'l-Hitâb*, 2/131 (2670); *Râmûzu'l-Ehâdis*, 276/7.

(*Hakku'l-veledi alâ vâlidihî*) “Çocuğun babası üzerindeki hakkı burada, (*en yuhassine'smehû*) bir kere ismini güzel koyacak.” Evet, isim koymak önemli. Çocuğa ne ismini vereceksiniz, iyi isim mi, utanılacak isim mi?

Bazıları acayip isimler koyarmış eskiden. Belki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz böyle ihtar ettiği için babalar, anneler ondan sonra kötü isim koymamaya belki gayret etmişlerdir. Bizim örfümüzde böyle pek kötü isim görülmez. Ama kötü isim şöyle olabilir bizim zamanımızda: Gider bir kâfirin, bir müşrikin ismini verir çocuğuna.

“Ee bu kimdi, bu çocuğa verilen bu isim kimdi?..”

Falanca zamanda yaşamış putperest, kâfir, müşrik birisiydi. Onun ismi verilir mi çocuğa?.. O zaman çocuğa hakkını vermemiş, çiğnemiş olur. İsmi güzel vermemiş olur.

Onun için isminin anlamı güzel olması lazım! Eğer bir meşhur şahsın ismi veriliyorsa, o şahsın mümin insan olması

lazım! Belki bir peygamber ismi en garantisi, bir peygamber ismi olması lazım!.. Peygamber Efendimiz'in çeşitli isimleri var, sıfatları var; onlardan birisinin olması lazım! Bizim *Evrad* kitabımızda, cuma günü evradında o isimlerden 99 tanesi, yâni 99 esmâ-i hüsnâ gibi Peygamber Efendimiz'in 99 ismini de Hocamız tertiplemiş, sıralamış koymuş oraya. Onlar mesela isim olabilir. Mesela

Muhsin Peygamber Efendimiz'in isimlerinden birisi. Mesela *Müctebâ* Peygamber Efendimiz'in isimlerinden birisi. *Tâhir* Efendimiz'in isimlerinden birisi. *Ahmed*, *Mahmud*, *Muhammed*, Efendimiz'in isimlerinden... Bu isimler güzel isimler, konulur. Kötü isimler konulmayacak. Çocuğun hakkı, babası onun ismini güzel yapacak; bir...

İkincisi: (Ve en yû'allimehü'l-kitâbete) İşte yine ilim, irfân öğretecek, o da bir hakkı çocuğun. Burada aynı şey geldi. Bu da çok önemli...

Üçüncüsü de... Üçüncüden şimdi delikanlılar memnun olacaklar: (Ve

yüzevicehû izâ edrake) “Bülûğa erdiği zaman, vakti geldiği zaman, evlenecek çağa ulaştığı zaman çocuğu evlendirmek...” O da babanın vazifesi.

Şimdi, babanın vazifesi olarak söyleniyor. Bu devirdeki icraata bakalım: Kız kendisi buluyor, oğlan kendisi buluyor, anne babasına getiriyor veya anne babasının muhalefetine rağmen, istemediği halde, olmaz evladım dediği halde, onlar kendi aralarında bu nikâh işini hallediyorlar.

Anne kim, baba kim, çocuk kim?.. Bu da önemli. Yâni, bazı anne babaları ben biliyorum; dini bilmiyor, İslâm’ı bilmiyor, cahil kalmış. Ama çocuk büyük şehre gelmiş, tahsil görürken İslâm’ı öğrenmiş, iyi bir İslâmî muhite girmiş; imanı biliyor, İslâm’ı biliyor, Kur’ân’ı biliyor, hadis-i şerîfi biliyor. Diyor ki:

“Ben dindar bir kızla evleneceğim.”
Annesi muazzam muhalif, karşı.

“Olmaz öyle şey!” diyor.

Babası karşı.

“Olmaz öyle şey! İlle biz seni güzel

bir kızla evlendireceğiz, şöyle modern olacak, böyle sosyetik olacak...”

Çocuk “İstemem!” diyor. Neden istemem diyor?.. Allah’tan korktuğu için. Yâni dinini bilen bir kimseyle hayatını kurmak istiyor. Bu sefer burada suçlu olan anne baba... Anne baba İslâm’ı bilmediği için bu duruma düşmüş oluyor.

Ama genelde eğer anne, baba ve çocuk, hepsi dindarsa, dini bakımdan kuvvetli insanlarsa, annenin babanın dediği, babanın seçtiği daha mantıklı olur. Babası daha iyi ölçer, gün görmüş, hayatı tanımış bir insan olarak. Çocuk tecrübesiz. Onun için babanın fikrinin büyük önemi var tabii. Onun dediğini yapması uygun olur. Bu vazifeyi de zaten Peygamber Efendimiz, bu ifadeleriyle babaya vermiş gibi görünüyor.

Baba, “Çocuğum büyüdü. Şuna helâl süt emmiş bir hayat arkadaşı bulayım!” diyecek, soracak, soruşturacak. O hususta gerekli teşebbüsleri yapacak. Çocuğun rızası da önemli... Evlenmede,

nikâhın akdinde evlenen kişilerin rızası önemli... Soruluyor:

“Sen buna razı mısın? Evleniyor musun, varıyor musun?..”

“Varıyorum.”

“Alıyor musun?..”

“Alıyorum.”

“Aldın mı?..”

“Aldım.”

“Vardın mı?..”

“Vardım.”

Bu tarzda fikri soruluyor, arzusu soruluyor. Yâni esir satar gibi satmak yok İslâm’da... Evlenen iki kişi arasında bir nikâh muamelesi oluyor. Bir anlaşma, dini yönü olan, sosyal yönü olan hukukî bir olay. Ve tabi fikirleri soruluyor ama, baba hazırlayacak, iyi bir kimse bulacak.

Erkek çocuklar için anne baba, tatlı bir telaş içinde kollarını sıvıyorlar, paçalarını da sıvıyorlar, iyi bir kız arama teşebbüsüne giriyorlar. Pekiyi kız çocukları?.. Kız çocuk için annesi babası kolunu, paçasını sıvayıp da bir güzel güvey arayabiliyor mu?.. Bizim örfümüzde

böyle bir şey yok! Bekleniyor, yâni “Hayırlı bir müracaat olsun da evlendirelim!” diye düşünülüyor.

Demek ki kızlar için de etrafındaki komşuları, bilenler haber verecekler sağa sola:

“Aman, çok terbiyeli, bizim bildiğimiz, çok iyi yetişmiş, cici bir hanım kız var... Aman bunu kaçırmayın! Bununla evlenin!” diye, böyle kimselerin yardımcısı olmaları lazım! Çünkü, nikâh konusunda yardımcı olmak çok sevap. Bu hususta çevresindeki insanların bir gayret göstermesi lazım!..

Daha ilerisi var İslâm’da... İslâm çok makul bir din. Böyle enteresan davranışlar var. Kızın babası damat olarak uygun gördüğü bir kimseye, kendisi teklif yapabiliyor İslâm’da. Yâni yapabilir de, biz utanıyoruz, yapmıyoruz, bizim örfümüzde yok... Ama İslâm Tarihi’nde bakıyoruz, yapılmış.

Mesela, Hazret-i Ömer demiş ki:

“Benim kızım var yâ Ebû Bekir, evlenir misin? Ben bunu seninle evlendirmek

istiyorum.” demiş.

İslâm Tarihi’nde de, İslâmî terbiyeyi iyi almış âlimlerde buna benzer davranışları görüyoruz. Mesela, Emevî halifesi kendi oğluna, bir âlimin dillere destan, şâhâne güzellikteki çok iyi terbiye görmüş, hafız, âlim kızını istiyor. Ama oğlu halife oğlu ama, o kıza layık bir genç değil.

Hemen o âlim gidiyor, talebelerinden birisine:

“Hazırlan, ben kızımı sana nikâhlamak istiyorum, sana vermek istiyorum!” diyor.

“Aman hocam, benim param yok, pulum yok, imkânım dar...”

“Olsun.” diyor, ona veriyor.

Halife biraz zorlar da baskı yapar, aracılar falan gönderir, oğluna alır diye, hemen o gün bir mütedeyyin talebesiyle evlendirmiş. Bunu neden böyle yapıyor?.. Kızının ahiretini kurtarmak için... Saraya giderse çalgı var, eğlence var, haram var, belki gasben alınmış paralar var... İhtiyacından fazla harcadığı ona helâl

olmaz. Bol bol yeniliyor, içiliyor sarayda... Kızının oraya gitmesini uygun görmemiş de, güzelim kızını fakir bir talebeye vermiş.

İyi bir yuva demek, ille paralı bir yuva demek değil, zengin birmuhit demek değil... Yani helâl bir rızıkla yaşanan, tertemiz bir hayat gösteren bir yuva tabii. Bunu İslâm tercih ettiği için o tarzda enteresan davranışlar da olmuş.

Böylece iki hadis-i şerîfle çocuklar üzerinde babaların neler yapması gerektiği vazifeleri, çocukların babaları üzerinde ne gibi hakları olduğunu bu iki rivayette sizlere bu cuma sohbetimde anlatmış oldum. Özetleyelim:

Baba çocuğuna ne yapacak? Kur'ân-ı Kerîm'i, ilmi, irfanı öğretecek. Vücudu gelişsin diye yüzmeyi öğretecek, atıcılığı öğretecek, silah kullanmayı öğretecek ve helâl lokma ilebesleyecek. Doğduğu zaman ismini güzel isim koyacak. Hani böyle kâfirlerin, Nemrutların isimleri olmayacak, manası kötü olan bir isim olmayacak. Ona bülûğ'a erdiği zaman da,

evlenme çağı geldiği zaman da, iyi bir eş bulma konusunda yardımcı olacak.

Avrupa’da bunlar yapılmıyor. Avrupa’nın hayatı başka türlü. Çocuklar bülûğa erdiği zaman çıkartılıyor evden. Yâni, “Git, nerede oturacaksan otur, kalkacaksan kalk! Kazan paranı, yaşa...” diyorlar. Yâni anne baba çocuğunu böyle evinde bile tutmuyor. Çocuk da dışarıda gidiyor, çalışıyor, birileriyle dost oluyor, hayatını yanlış kuruyor, doğru kuruyor. Öyle gidiyor...

Böyle değil. Çocuk daha tecrübesiz olduğu için İslâm bu vazifeyi babaya vermiş. Baba, ona ana noktalarda destek olacak, yardımcı olacak. İyi bir isimle ortaya çıkmasına, iyi bir yetişme ile, güzel bir terbiye, ilim irfan olarak yetişmesine gayret edecek. Helâl lokmayla besleyecek. Sıhhatine de dikkat edecek, spor yaptıracak, atıcılık vs. meziyetlerini geliştirecek...

Evlenme çağına gelince de evlenmesi hususunda yardımcı olacak. Onun mutluluğunun şartlarını hazırlayacak.

Allah Teâlâ Hazretleri cümlemizin evlatlarını, Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in tavsiye ettiği şekilde yetiştirmesini kolaylaştırsın... Tevfîkını refîk eylesin, nasip eylesin... Evlatlarımızı helâl lokmayla, böyle Efendimiz'in tavsiye buyurduğu şekilde güzel yetiştirelim... Her birisi genç yaşta alim, ârif, şöyle kâmil, mümin insanlar olsun.

Çok hoşuma gitti. Bu sefer Ankara'ya geldiğimde beni çok eski dostlarımdan birisinin en küçük çocuğu, benim daha böyle onun evine gittiğim zaman küçücük bir çocuk olarak gördüğüm, sonra hafızlık yapmış olan bir genç... Tabi şimdi büyümüş, iş, güç sahibi olmuş. Baba dostu olduğum için hocaları olduğum için beni çok tatlı dille, çok güzel ağırladı. Hoşuma gitti. Çocuk ne kadar güzel yetişmiş. Şöyle göz ucuyla baktım, her şeyi gayet iyi. Babası iyi yetiştirmiş. Mâşallah, babasını tebrik ederim, çocuğu tebrik ederim. İyi yetişmiş, baba dostlarını da unutmuyor, hocaya sevgiyi, saygıyı da unutmuyor. Çok hoşuma gitti.

Allah evlatlarımızı böyle güzel yetiştirmeyi bize nasip eylesin... Güzel günlerini göstersiz... Başarılı insanlar olduğunu görelim,

“elhamdülillah, çocuğum ne kadar güzel; bak başarı kazandı.” diye. Onlar bizim sermayemizdir, hazinemizdir. Yâni biz onları ne kadar güzel yetiştirmeye gayret edersek, ne kadar etsek azdır, o kadar iyi olur. Onun için bu okulları açıyoruz. Onun için çocuklarımıza böyle, pırıl pırıl böyle ilim, irfân dolu tahsiller vermeyi düşünüyoruz.

Allah Teâlâ Hazretleri onları güzel yetiştirmemizi nasip etsin... Dünyada ahirette beraber mutlu olmamızı nasip eylesin... Çocuklarımızla beraber cennetine dahil eylesin... Cemâliyle müşerref eylesin...

Biz mümin insanlar olarak cennete giderken, -Allah saklasın, Allah göstermesin- bizim evlatlarımız mümin olmaz da günahkâr olursa, elleri bağlanmış böyle itile kakıla cehenneme atılacak şekilde, önümüzden sevk edilip cehenneme

atılırsa ne kadar üzülr bir anne baba bu durumu görürse, ne kadar yüregi parçalanır, ahirette mahzun olur. Dileriz ki Allah bizi evlatlarımızla, cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Şimdi bunu niçin söylüyorum? Nesillerin gelişmesine bakıyorum, nesil, jenerasyon, kuşak da diyorlar mesela karşıdan üç kişi geliyor bakıyorum: Anneanne; çarşafı, sadece burnunun ucu, gözleri görölüyor, iyi örtünmüş... Anne; mantolu, başını biraz örtmüş, saçları biraz görölüyor, mantosu dizlerinin biraz altında, ayakları görölüyor, göğsü biraz açık, biraz boynu görünüyor, elleri biraz açık. Bu, anneanne kadar iyi giyinmemiş, Allah'ın istediği gibi iyi örtünmemiş... Yanında çocuğa bakıyorsunuz; şortlu, japone kollu bir şey giymiş. Aa, bunun çocuğu daha açık...

Demek ki kuşaklar boyu, nesilden nesile İslâm'dan bir uzaklaşma... Allah'ın şakası yoktur. Dinin, imanın oyuncak olmadığı hepimiz biliyoruz. Bu tarafa doğru giderse gelişme, tabii o çocuk

cehennemlik olur. Öteki dindar anne-
anne cennete gider, o çocuk cehenneme
gider, Allah saklasın... Onların cehen-
neme düşmesini engellemek de ebevey-
nin vazifesidir.

قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا

(*Kû enfüse-küm ve ehlî-küm nârâ.*)

“Kendinizi de, çoluk çocuğunuzu da ce-
hennem ateşinden koruyun!” diye Allah
Teâlâ Hazretleri’nin emri var. Aman ço-
cuklarımızı iyi koruyalım sevgili Akra
dinleyicileri!..

Allah onlarla cümlemizi mükâfatlan-
dırsın. Cennetine dahil eylesin... İki ci-
handa aziz ve bahtiyar eylesin...

es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llâhi
ve berakâtühû.

27 Rebîü’l-Âhir 1416 / 22 Eylül 1995

Ankara

[Bütün CUMA SOHBETLERİ’ne PDF olarak
ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
KÜRSÜ